

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 18 stycznia 2018 r.

Poz. 426

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE WOJEWODY PODLASKIEGO

z dnia 17 stycznia 2018 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy por. Anatola Radziwonika w Białymstoku

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. z 2016 r. poz. 744 z późn. zm.), zarządza się, co następuje:

§ 1. Ulicy o dotychczasowej nazwie Maksyma Gorkiego w Białymstoku nadaje się nazwę por. Anatola Radziwonika.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

UZASADNIENIE

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 744 z późn. zm.), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1389) oraz ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki oraz ustawy o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2495).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy, za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy, w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodnie z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

W dniu 13 września 2017 r. Wojewoda Podlaski zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii

potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego.

Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 13 grudnia 2017 r. (pismo z dnia 8 grudnia 2017 r., znak BUW-940-232 (5)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa ulicy Maksyma Gorkiego wypełnia normę art. 1 ustawy.

Maksym Gorki (1868-1936) był pisarzem, twórcą realizmu socjalistycznego, związanym ze środowiskiem bolszewików już od początku XX wieku. W 1917 r. z entuzjazmem powitał rewolucję lutową. Mimo krytycznego stosunku do sytuacji w Rosji w pierwszym okresie po przejęciu władzy przez bolszewików i wyjazdu na emigrację w 1921 r. ponownie stał się gorliwym zwolennikiem bolszewizmu. Powrócił do Rosji aby stanąć w pierwszym szeregu ludzi propagujących władzę bolszewicką i system komunistyczny. Konsekwentnie popierał budowę i funkcjonowanie systemu obozów koncentracyjnych (GUŁag), przymusową kolektywizację oraz dostrzega celowość pierwszych pokazowych procesów politycznych. W odpowiedzi na protesty zachodnich intelektualistów przeciw sfabrykowanym procesom politycznym w 1930 r. odpowiadał w oficjalnym liście, że „władza robotnicza i chłopska zabija swoich wrogów jak wszy”. Jednocześnie odegrał zasadniczą rolę w zacieraniu rzeczywistego obrazu sowieckiego totalitaryzmu w środowiskach intelektualnych i artystycznych na Zachodzie. Jako bliski i zaufany współpracownik Stalina został w 1934 r. pierwszym przewodniczącym Związku Pisarzy Sowieckich. Na zjeździe założycielskim ogłoszono przy jego udziale doktrynę socrealizmu jako obowiązujący nurt w państwie sowieckim. W ten sposób Gorki stał się współtwórcą stalinowskiego modelu państwa z lat 30. XX wieku i częścią bolszewickich elit władzy. Wspierał propagandowo, pochłaniając olbrzymią ilość ofiar, budowę Kanału Białomorskiego. Zmarł w 1936 roku w Moskwie. W dowód uznania dla zasług Gorkiego dla systemu bolszewickiego uczyniono go patronem nie tylko licznych ulic, placów i szkół lecz także przemianowano nazwę miasta Niżnyj Nowogród na Gorki.

Wojewoda Podlaski w pełni podziela argumentację wyrażoną w opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Powyższe zatem uzasadnia wydanie niniejszego zarządzenia zastępczego.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego nadającego ulicy o dotychczasowej nazwie Maksyma Gorkiego w Białymstoku - nazwę por. Anatola Radziwonika.

Anatol Radziwonik – urodził się 20 lutego 1916 r. w Briąnsku na terenie Rosji, gdzie po ewakuacji z terenów zagrożonych zajęciem przez wojska niemieckie mieszkali jego rodzice. Po wojnie polsko – bolszewickiej powrócił do rodzinnego Wołkowyska. Latem 1938 r. został powołany do Wojska Polskiego. Ukończył szkołę podchorążych piechoty w Jarosławiu. Po przegranej wojnie obronnej 1939 roku przystąpił do konspiracji niepodległościowej. W 1943 r. dowodził placówką konspiracyjną Obwodu AK Szczuczyn kryptonim „Łąka”. Od zimy 1944 r. już jako podporucznik dowodził 3. plutonem w 2. Kompanii VII batalionu 77. pp AK. W kwietniu 1944 r. jego oddział rozbił posterunek żandarmerii niemieckiej i białoruskiej w Możejkwie Małym oraz niemiecką załogę stacjonującą w majątku Możejków Wielki. W dniu 16 czerwca 1944 r. uczestniczył w zakończonych zwycięstwem walkach z niemieckim garnizonem w Jewłaszach. W lipcu 1944 r. wyruszył wraz ze swoim batalionem w kierunku Wilna, gdzie 7 lipca w ramach akcji „Burza” rozpoczęła się operacja „Ostra Brama” mająca na celu wyzwolenie miasta siłami AK i wystąpienie w roli gospodarzy przed nadchodzącą Armią Czerwoną. Oddział nie zdążył jednak wziąć udziału w operacji dzięki czemu nie został rozbrojony przez wojska sowieckie. Od tej pory operował

w rejonie Szczuczyna. Wiosną 1945 r. objął komendę nad nowo utworzonym Obwodem nr 46/67 obejmującym teren dawnych powiatów szczuczyńskiego i lidzkiego. Od 1946 r. nasiliły się walki z NKWD. Oddział likwidował okoliczne kołchozy, a 10 września 1948 r. w Wawiórcie zdobył urząd pocztowy. 12 maja 1949 r. oddział został otoczony przez silne zgrupowanie wojsk NKWD. Poległ podczas próby przebicia się przez pierścień okrążenia.

Na podstawie art. 5 ustawy - pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Na zarządzenie zastępcze przysługuje Gminie skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku za pośrednictwem Wojewody Podlaskiego w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia.

Wojewoda Podlaski
Bohdan Paszkowski